

Inspectie Veiligheid Defensie
Ministerie van Defensie

Jaarplan 2024

Inspectie Veiligheid Defensie

Colofon

Inspectie Veiligheid Defensie

Adres

Majoor Jan Linzel Complex
Brasserskade 227a
2497 NX Den Haag

Postadres

Postbus 90701
2509 LS Den Haag
MPC 58B

www.ivd.nl

Datum

November 2023

Voorwoord

In mei 2023 vierde de Inspectie Veiligheid Defensie (IVD) haar eerste lustrum met een geslaagd congres. In de eerste vijf jaar is er veel gebeurd. De IVD bouwde een solide organisatie, publiceerde de resultaten van zo'n twintig onderzoeken en breidde haar toezicht gestaag uit.

Het jaar 2024 staat voor de IVD in het teken van uitbreiding en vernieuwing. Eind 2023 werd de formatie van de inspectie uitgebreid en nam zij een flink aantal nieuwe medewerkers aan. Zij zullen in 2024 met hun werkzaamheden beginnen. De groei vergt aandacht voor de sociale cohesie in de organisatie, maar zal de mogelijkheden vergroten om onderzoek te doen. De uitbreiding maakt ook werkzaamheden mogelijk waar de inspectie tot nu toe niet of nauwelijks capaciteit voor had.

Defensie maakt een ingrijpende transitie door en het toezicht groeit mee. De inspectie volgt de ontwikkelingen bij Defensie nauwgezet en stemt haar toezicht daar mede op af. Voorvalonderzoek blijft onverminderd een hoofdtaak, maar meer en meer wil de inspectie ook kansen en risico's signaleren, agenderen en hierover met de organisatie in gesprek gaan. Voor de IVD blijft verhoging van de veiligheid daarbij voorop staan.

Wim Bargerbos
Inspecteur-Generaal Veiligheid

Inhoud

1	Over de IVD	6
	1.2 De organisatie van de IVD	7
2	Toezicht in 2024	8
	2.1 Activiteiten	8
	2.2 Onderzoeken	9
	2.3 Overzicht toezicht in 2024	11
3	Bijlage	12
	3.1 Afkortingen	12

1 Over de IVD

Veilig werken is een verantwoordelijkheid van de defensieorganisatie en van iedere defensiemedewerker, militair en burger. Defensie moet daarom streven naar zo weinig mogelijk voorvallen.

Om de veiligheid te verhogen, houdt de IVD toezicht op zowel de fysieke als de sociale veiligheid binnen de defensieorganisatie. Het gaat om de taakuitvoering door Defensie op het gebied van veiligheid, met inbegrip van operaties in missiegebieden. Ook leidt en verricht zij onderzoek naar ernstige voorvallen. De toetsing van de uitvoerbaarheid van voorgenomen beleid en de handhaafbaarheid van uitvoeringsregels op het gebied van veiligheid behoort eveneens tot het takenpakket van de inspectie (ex ante beleidstoets). Tot slot adviseert de inspectie gevraagd en ongevraagd de minister van Defensie over veiligheidsvraagstukken.

Het is de missie van de inspectie om met haar toezicht Defensie te stimuleren de veiligheid van de defensiemedewerkers continu te verbeteren. Met haar toezichtactiviteiten levert de inspectie een bijdrage aan het verhogen van de veiligheid en het veiligheidsbewustzijn, en aan het vergroten van het lerend vermogen van de organisatie als geheel. De inspectie verricht haar werk volgens de kernwaarden 'vakkundig, onafhankelijk, respectvol en transparant'.

De veiligheidssituatie in de wereld verslechtert en dat vraagt om een sterke krijgsmacht die gereed is voor alle hoofdtaken. De defensieorganisatie maakt daarom een ingrijpende transitie door en daarbij is toezicht geen luxe maar noodzaak. Toezicht is een belangrijk en waardevol instrument om de benodigde veranderingen trefzeker te sturen. Het is de ambitie van de IVD om juist ook in tijden van verandering veiligheid als wezenskenmerk van de bedrijfsvoering de benodigde aandacht te geven.

In staat zijn mee te bewegen met het toezichtdomein vergt een investering van de inspectie in tijd en in capaciteit. Het jaar 2024 staat voor de IVD als organisatie dan ook in het teken van uitbreiding en vernieuwing. De transitie die Defensie doormaakt in combinatie met de veranderende opvattingen over toezicht, zoals weerspiegeld in de aankomende Wet op de rijksinspecties, vraagt om een duidelijke positie van het toezicht bij Defensie.

Het vijfjarig bestaan van de inspectie in 2023 was aanleiding om terug te kijken op de resultaten van de afgelopen jaren en het was een mooi moment voor een nieuw managementteam om de koers en ambities voor de komende jaren aan te scherpen. Dat doet de IVD in haar Meerjarenperspectief, dat zij in de loop van 2024 presenteert en waarin zij haar aandachtsgebieden voor de komende drie jaar toelicht.

1.2 De organisatie van de IVD

Uitbreiding

Defensie groeit en het toezicht groeit mee. Dit is nodig om de kwaliteit van het toezicht te kunnen waarborgen. In 2023 is de inspectie uitgebreid met dertien functies. In weerwil van de krapte op de arbeidsmarkt heeft de inspectie voldoende nieuwe medewerkers weten aan te trekken. Deze uitbreiding maakt het de inspectie mogelijk haar takenpakket te verruimen, bijvoorbeeld met ex ante beleidstoetsing. De inspectie zal de personele impuls ook benutten om haar onderzoeksteams te versterken en zo de doorlooptijd van onderzoeken te verkorten.

In de eerste helft van 2024 krijgt de uitbreiding van de IVD vorm. Om de relatief forse uitbreiding in goede banen te leiden, heeft de inspectie in 2023 meegedaan aan een pilotproject om een strategisch personeelsplan te ontwikkelen. De inspectie ontwikkelde ook een basisleergang Toezicht om minder ervaren collega's en de nieuwe aanwas goed op weg te helpen. De leergang biedt onder meer inzicht in de samenstelling en werking van de defensieorganisatie, de plaats van het toezicht, de beginselen van goed toezicht, onderzoeksmethodieken en veiligheidsleerstukken. Ook (nieuwe) medewerkers van andere interne toezichthouders bij Defensie kunnen deelnemen aan deze leergang. Dit biedt mogelijkheden voor synergie en versterkt de onderlinge samenwerking. Deze basisleergang is ook de opmaat voor een structureel opleidingsplan door en voor de toezichthouders bij Defensie.

Kwaliteitsmanagementmodel

Om het leren bij Defensie te stimuleren en de veiligheid te vergroten, zijn kwalitatief hoogwaardige toezichtproducten een voorwaarde. De interne organisatie, procedures en richtlijnen van de IVD zijn erop gericht deze kwaliteit te waarborgen. Hiervoor ontwikkelde de IVD een kwaliteitsmanagementmodel. Op basis van een nulmeting door een externe auditor eind 2022 zette de IVD een programma op om de belangrijkste verbeterpunten projectmatig aan te pakken. Dit programma bestaat uit drie verbeterprojecten gericht op het optimaliseren van het toezichtproces en de medewerkersprocessen, en het opzetten van een systematische verbetercyclus voor de IVD. Begin 2024 zijn deze projecten grotendeels voltooid.

2 Toezicht in 2024

De inspectie werkt in 2024 aan een stevig fundament om haar toezichtlijnen, -activiteiten en -aanpak voor meerdere jaren te bepalen. Daarnaast werkt de inspectie vanzelfsprekend aan lopende en nieuwe onderzoeken.

2.1 Activiteiten

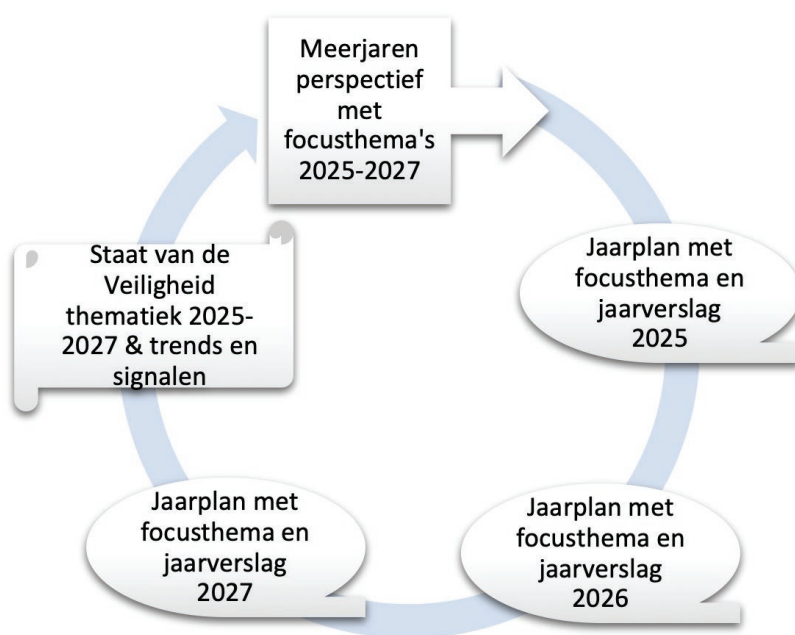
Risicoanalysemethodiek en Meerjarenperspectief 2025-2027

De inspectie zet haar capaciteit meer en meer in waar de veiligheidsrisico's voor de defensieorganisatie en de toegevoegde waarde van toezicht het grootst zijn. De IVD begon in 2023 met de ontwikkeling van een risicoanalysemethodiek, die het mogelijk maakt risico's beter te identificeren en het planbare onderzoek beter richten. Consultatie van partijen binnen en buiten Defensie, opbrengsten van toezichtactiviteiten en ontwikkelingen in het toezichtdomein zijn belangrijke bestanddelen van deze analyse. Op basis van haar risicoanalyse stelt de inspectie in de eerste helft van 2024 haar eerste Meerjarenperspectief op voor de jaren 2025-2027.

De toezichtcyclus en de Staat van de Veiligheid

De huidige toezichtcyclus van de IVD bestaat uit een jaarverslag en een jaarplan. In het jaarverslag kijkt de inspectie terug en doet ze verslag van het toezicht en de resultaten van het afgelopen jaar. In het jaarplan blikt de IVD vooruit en stelt zij een programma vast met concrete doelstellingen en activiteiten. Vervolgens wil de inspectie met een Staat van de Veiligheid het veiligheidsbewustzijn van Defensie vergroten door de organisatie een spiegel voor te houden en te reflecteren op wat zij aan ontwikkelingen (kansen en risico's) ziet.

De inspectie bouwt de Staat van de Veiligheid tijdens de meerjarencyclus op en kan door zijn bredere scope meer informatie, reflectie en duiding bieden. Met de Staat van de Veiligheid sluit de inspectie haar eerste meerjarencyclus in 2027 af, waarna een nieuwe start. De inspectie begint klein met het opbouwen van de staat van-rapportage, die in eerste instantie kwalitatief van aard is en aansluit op de thema's van het meerjarenperspectief.

Figuur 1: Toezichtcyclus

Ex ante beleidstoets

Een van de taken van de IVD is het vooraf (ex ante) toetsen van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van beleidsinitiatieven en uitvoeringsregels op het gebied van veiligheid. In 2023 zette de inspectie de eerste stappen om deze toets vorm te geven. Als onderdeel van de personele versterking nam zij hiervoor nieuwe medewerkers aan.

Volgen van aanbevelingen van de inspectie

De IVD wil met haar toezicht het lerend vermogen van Defensie bevorderen. Zij streeft ernaar de organisatie te stimuleren zelf de risico's op het gebied van veiligheid beter te onderkennen, de effectiviteit van verbetermaatregelen te beoordelen en waar nodig bij te sturen. De inspectie heeft er ook zelf belang bij na te gaan of en in hoeverre de defensieonderdelen haar aanbevelingen benutten en in de praktijk brengen. In 2024 gaat de inspectie daarmee aan de slag.

Netwerk Sociale Veiligheid

In 2024 geven de IVD en de Directie Veiligheid samen vorm aan een Netwerk Sociale Veiligheid. Dit heeft als doel partnerschappen op te bouwen en kennis over te dragen. Dat levert de IVD een beeld op van wat er in de organisatie speelt op het gebied van sociale veiligheid, welke initiatieven effect hebben, en waar aanvullende initiatieven, ook door de IVD, nodig zijn.

(Internationale) samenwerking

Voor een toezichthouder van een grote organisatie zoals Defensie is samenwerken van groot belang. De IVD blijft daarom vanzelfsprekend ook in het aankomend jaar investeren in de samenwerking met de andere toezichthouders bij Defensie en met externe toezichthouders, en andere partijen:

- **Toezichtberaad Defensie:** door samen te werken verstevigen de interne toezichthouders de positie van het toezicht bij Defensie, dat in het besturingsmodel Besturen bij Defensie (BBD) complementair is aan beleid en uitvoering. In 2024 zetten de interne toezichthouders de samenwerking voort op het gebied van onder andere training van personeel, datagedreven informatiegestuurd toezicht, verslaglegging en archivering. Het Ondersteuningsteam Toezicht (OTT) ondersteunt het Toezichtberaad en zijn leden.
- **Inspectieraad:** De IVD is lid van de Inspectieraad, het samenwerkingsverband van de rijksinspecties. De Inspectieraad bevordert dat rijksinspecties hun toezicht uitoefenen in overeenstemming met de principes van goed toezicht: onafhankelijk, professioneel, transparant, selectief, slagvaardig, samenwerkend en reflectief. De IVD is actief betrokken bij het interdepartementale traject in aanloop naar de Wet op de rijksinspecties, die de onafhankelijkheid van rijksinspecties moet waarborgen.
- **Internationale samenwerking:** met het oog op de voortschrijdende internationale defensiesamenwerking is het van belang dat de inspectie contacten onderhoudt met buitenlandse toezichthouders over werkwijzen en samenwerkingsmogelijkheden. De IVD bouwt verder aan haar internationale netwerk van toezichthouders op het gebied van veiligheid. Contacten zijn er al met België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

2.2 Onderzoeken

In 2024 voltooit de IVD de volgende onderzoeken:

Schietincident Erbil

De inspectie doet onderzoek naar een schietincident op *Erbil International Airport*, Irak op 21 augustus 2022. Tijdens wapenonderhoud op het kamp is een militair van de landmacht ernstig gewond geraakt. Het doel van dit onderzoek is te verklaren hoe dit schietincident heeft kunnen gebeuren.

Defensie en risico-inventarisaties & -evaluaties (RI&E's)

De inspectie onderzoekt hoe Defensie de sturing en monitoring heeft ingericht om periodiek RI&E's uit te voeren, hoe dit in de praktijk werkt en hoe Defensie de effectiviteit van het RI&E-proces kan verbeteren.

Voertuigvoorvallen

Op 23 februari 2023 deed zich een voorval voor in Hoogersmilde. Tijdens een oefening van de Luchtmobiele Brigade gleed een voertuig van de onverharde weg in een greppel. Het voertuig rolde daarbij om, waardoor de boordschutter bekneld raakte en ook andere inzittenden gewond raakten. Gezien de ernst van het ongeval besloot de IVD onderzoek te doen naar dit voorval. Dit onderzoek is uitgebreid met het ongeval met een Fennek in de nacht van 8 op 9 mei 2023 op oefenterrein De Vlasakkers en dat met een voertuig op 31 augustus 2023 tijdens een oefening in Oostenrijk. De inspectie onderzoekt de achterliggende oorzaken van deze voorvallen en of er overeenkomsten zijn met ongevallen met voertuigen die de IVD eerder onderzocht. De inspectie kijkt ook in hoeverre de maatregelen die Defensie na eerdere ongevallen aankondigde, effect hebben gesorteerd.

Deskundigheid op de werkplek

De IVD is een onderzoek gestart om in beeld te brengen hoe operationele eenheden omgaan met een gebrek aan deskundigheid op de werkplek. Het gaat daarbij om aansprekende voorbeelden en succesverhalen, maar ook om dilemma's waarmee eenheden in de praktijk worden geconfronteerd. De IVD wil de lokale vindrijkheid van defensie medewerkers laten zien, om ervan te leren en collega's elders in de organisatie te inspireren.

Missies

In 2021 zette de inspectie het meerjarige onderzoek Missies op, om de veiligheid tijdens inzet van de krijgsmacht in het buitenland in beeld te brengen. Het programma bestond bij aanvang uit drie delen, te weten een onderzoek naar de voorbereidingsfase, een onderzoek naar de uitvoeringsfase en een onderzoek naar de *redployment*/evaluatiefase van een missie. In het eerste onderzoek stond de missie in de Straat van Hormuz (EMASOH) centraal. Het tweede onderzoek stond in het teken van de NAVO-missie *enhanced Forward Presence* (eFP) in Litouwen. De eerste twee onderzoeken zijn voltooid. Op basis van inzichten uit andere onderzoeken van de IVD en uit externe onderzoeken naar missies, besloot de inspectie af te zien van het voorgenomen derde onderzoek, omdat dit naar verwachting op dit moment geen nieuwe inzichten oplevert. In plaats hiervan kiest de IVD in 2024 voor een andere insteek: zij kijkt onder meer op welke manier Defensie eerdere aanbevelingen van de inspectie heeft meegenomen in de uitbreiding van de Nederlandse inzet in Irak met ingang van mei 2024 en hoe hieraan in praktijk uitvoering wordt gegeven.

Evaluatie onderzoek Quad-ongeval

De IVD onderzoekt of Defensie de kwaliteit van intern voorvalonderzoek verder kan verbeteren. Daartoe analyseert de inspectie het onderzoek van een Commissie van Onderzoek naar een quad-ongeval in 2021 op de Leuserheide en ervaringen van eerdere commissies.

Systeemgericht toezicht

De IVD voert sinds 2022 systeemgericht toezicht uit. Aan de hand van de *Harmonized Structure* beoordeelt zij met deze vorm van toezicht de ontwikkeling van het veiligheidsmanagementsysteem bij de defensieonderdelen. Deze structuur vormt de gemeenschappelijke basis voor managementsystemen volgens de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO). Met systeemgericht toezicht maakt de IVD inzichtelijk waar de defensieonderdelen staan in de ontwikkeling van hun veiligheidsmanagementsysteem.

Na voltooiing van cluster 2 (doelen, risicomanagement, *Plan-Do-Check-Act* cyclus en procesbeheersing) vervolgt de inspectie het systeemgerichte onderzoek in 2024 met het resterende deel van cluster 3 (voldoende, voor hun taak geschikte mensen en middelen, documentatie en communicatie) en de start van cluster 4 (interne audits, het leren van incidenten en de directiebeoordeling). Met de Aanwijzing Gereedstelling Defensie (AGDEF) is de defensieonderdelen opgedragen in 2023 een directiebeoordeling uit te (laten) voeren op de werking van het Veiligheid, Gezondheid en Milieu (VGM) managementsysteem. De IVD beoordeelt de uitvoering hiervan in 2024 en gaat na wat de onderdelen met de uitkomsten van deze directiebeoordeling hebben gedaan.

2.3 Overzicht toezicht in 2024

	Start onderzoek/ activiteit	Omschrijving	Status
1	2022	Schietincident Erbil	→
2	2022	Defensie en risico-inventarisaties & -evaluaties (RI&E's)	→
3	2023	Meerjarenperspectief '25-'27	→
4	2023	Opzet Staat van de Veiligheid	→
5	2023	Ontwikkeling proces ex ante beleidstoets	→
6	2023	Voertuigvoorvallen	→
7	2023	Deskundigheid op de werkplek	→
8	2023	Resterende onderzoeken cluster 2 systeemgericht toezicht	→
9	2023	Evaluatie onderzoek quad-ongeval	→
10	2024	Start derde onderzoek programma missies	
11	2024	Themaonderzoek volgen van aanbevelingen van de inspectie	
12	2024	Start netwerk sociale veiligheid	
13	2024	Cluster 3 systeemgericht toezicht Cluster 4 systeemgericht toezicht	→
14	2024	Basisleergang Toezicht	

→: doorlopend(e) onderzoek of activiteit

: nieuw(e) onderzoek of activiteit

3 Bijlage

3.1 Afkortingen

AGDEF	Aanwijzing Gereedstelling Defensie
BBD	Besturen bij Defensie
ISO	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
IVD	Inspectie Veiligheid Defensie
OTT	Ondersteuningsteam Toezicht
RI&E	Risico-inventarisaties & -Evaluatie
VGM	Veiligheid, Gezondheid en Milieu

